

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/345/2021
Identifikačné číslo spisu:	8118207166
Dátum vydania rozhodnutia:	28.02.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Brňák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:8118207166.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Brňáka a sudcov JUDr. Ľubora Šeba a JUDr. Martiny Valentovej v spore žalobcu Z. Q., bývajúceho v H. XX, H., proti žalovanej EOS KSI Slovensko, s. r. o., so sídlom Pajštúnska 5, Bratislava, IČO: 35 724 803, zastúpenej splnomocnenkyňou Remedium Legal, s. r. o., so sídlom Pajštúnska 5, Bratislava, IČO: 53 255 739, o vydanie bezdôvodného obohatenia a zaplatenie primeraného finančného zadost'učinenia, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 20Csp/125/2018, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 20. apríla 2021 sp. zn. 2CoCsp/14/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 28. októbra 2019 č. k. 20Csp/125/2018-162 žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1.415,- eur s 5 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 1.105,- eur od 19.5.2018 do zaplatenia, zo sumy 10,- eur od 9.8.2018 do zaplatenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania v rozsahu 100%.

1.1. V odôvodnení rozsudku súd prvej inštancie po vykonaní dokazovania konštatoval, že žalobca uzatvoril so spoločnosťou Slovenská požičovňa, a.s. zmluvu o pôžičke, na základe ktorej veriteľ poskytol žalobcovi pôžičku vo výške 30.000,- Sk, ktorú sa žalobca zaviazal splácať v 60 mesačných splátkach po 947,- Sk. Rozsudkom rozhodcovského súdu zriadeného pri Slovenskej hospodárskej komore s. r. o. zo dňa 3. novembra 2009, bol žalobca zaviazaný zaplatiť žalovanej sumu 855,47 eur s príslušenstvom. Medzi stranami prebiehalo exekučné konanie vedené na Okresnom súde v Prešove pod sp. zn. 15Er/85/2010, v ktorom konaní súd zamietol žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie po tom, čo došiel k záveru, že nedošlo k uzavretiu platnej rozhodcovskej zmluvy a rozhodcovský súd nemohol vydať rozhodcovský rozsudok. Súd prvej inštancie následne poukázal na to,

že nebolo potrebné, aby došlo k zrušeniu rozhodcovského rozsudku, keďže išlo o rozhodnutie neexistujúce, a teda ak žalobca plnil v prospech žalovanej po tom, čo bola právoplatne zamietnutá žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie, žalovaná získala majetkový prospech na úkor žalobcu bez právneho dôvodu.

1.2. Súd prvej inštancie ďalej zdôraznil, že predmetná spotrebiteľská zmluva o pôžičke obsahuje iba výšku úveru, mesačnú splátku a počet splátok. Údaje o úroku a poplatkoch sa v tejto zmluve nenachádzajú, a preto podľa § 4 ods. 5 zákona o spotrebiteľských úveroch č. 258/2001 Z. z., nemôže veriteľ od spotrebiteľa požadovať úrok alebo poplatky, ktoré v zmluve o spotrebiteľskom úvere uvedené nie sú. Zmluva tiež neobsahuje ročnú percentuálnu mieru nákladov a aj so zreteľom na to sa úver považuje za bezúročný a bez poplatkov. Veriteľ tak mohol žiadať iba zaplatenie istiny, pričom žalovaná nepoprela tvrdenie žalobcu, že celá istina bola uhradená. Platby žalobcu realizované v prospech žalovanej od 27.11.2010 do 22.9.2015 tak predstavujú bezdôvodné obohatenie na strane žalovanej, ktoré musí žalobcovi vydať podľa predpokladov uvedených v § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka. Poukázal tiež, že dlh vzniknutý bezdôvodným obohatením je dlhom, ktorého zročenosť nie je určená právnym predpisom alebo rozhodnutím súdu alebo nevyplýva z dohody, a preto dlžník je povinný splniť dlh prvého dňa potom, čo ho veriteľ o plnenie požiadal. Za prvú výzvu na vydanie bezdôvodného obohatenia, pokiaľ ide o sumu 1.105,- eur, súd prvej inštancie považoval výzvu z 13.5.2018, zásielka bola vydaná žalovanej dňa 15.5.2018, a preto dňom 19.5.2018 (výzva smerovala na zaplatenie sumy do 3 dní) sa žalovaná dostala do omeškania. Vo zvyšnej časti (10,- eur) súd prvej inštancie za prvú výzvu považoval doručenie žaloby dňa 8.8.2018 a žalovaná sa do omeškania dostala nasledujúci deň.

1.3. Súd prvej inštancie sa vypořiadal aj s námietkou premĺčania nároku, ktorú námietku v konaní uplatnila žalovaná. Zistil, že žalobca sa o vzniku bezdôvodného obohatenia dozvedel až dňa 25.4.2018, kedy nazrel do exekučného spisu a vyžiadal si kópie rozhodnutí, čo vyplýva z potvrdenia o preštudovaní tohto spisu. Zdôraznil, že pre začiatok plynutia subjektívnej premĺčacej doby sa vyžaduje skutočná preukázateľná vedomosť o vzniku bezdôvodného obohatenia, čo v danom prípade nastalo spomínaného dňa 25.4.2018. Žaloba tak bola podaná na súde prvej inštancie v dvojročnej subjektívnej premĺčacej dobe a pokiaľ ide o objektívnu premĺčacu dobu uviedol, že žalovanej bolo dňa 8.8.2012 doručené uznesenie Krajského súdu Prešov v exekučnom konaní o zamietnutí žiadosti o udelenie poverenia. Týmto dňom si žalovaná musela byť vedomá, že prijíma plnenie na základe titulu, ktorý odpadol, a jej konanie nemožno hodnotiť inak ako konanie zamerané na získanie bezdôvodného obohatenia bez právneho dôvodu, v danom prípade preto platí 10 ročná objektívna premĺčacia lehota a nárok žalobcu za tejto situácie premĺčaný nie je.

1.4. Súd prvej inštancie napokon posudzoval i opodstatnenosť žaloby žalobcu o zaplatenie primeraného finančného zadosťučinenia v zmysle predpokladov § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa. Uviedol, že porušenie práv žalobcu a povinností žalovanou spočíva v tom, že žalovaná si uplatnila nárok v rozhodcovskom konaní na základe neplatnej rozhodcovskej doložky a žalobca sa úspešne domohol vydania bezdôvodného obohatenia. Keďže žalovaná preukázateľne porušila právo žalobcu ako spotrebiteľa, dôsledkom takéhoto porušenia je aj úspešné uplatnenie práva spotrebiteľa na primerané finančné zadosťučinenie. Pokiaľ ide o výšku tohto zadosťučinenia, podľa súdu prvej inštancie je tento nárok dôvodný v rozsahu 300,- eur a túto sumu považoval za primeranú s ohľadom na intenzitu zásahu žalovanej do práva žalobcu ako spotrebiteľa. V prevyšujúcej časti žalobu ako nedôvodnú zamietol a o trovách konania strán sporu rozhodol podľa § 255 a nasl. CSP.

2. Na odvolanie žalobcu a žalovanej Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 20. apríla 2021 sp. zn. 2CoCsp/14/2020 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a vyslovil, že stranám nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

2.1. Odvolací súd uviedol, že prvoinštančný súd v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností prijal správny právny záver. Keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto skutkových a právnych zisteniach nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia súdom prvej inštancie, na ktoré odkázal (§ 387 ods. 2 CSP).

2.2. Na doplnenie odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie vec správne právne posúdil a opodstatnene žalobe o vydanie bezdôvodného obohatenia vyhovel. Nie je dôvodná odvolacia námietka žalovanej vo vzťahu k nutnosti zrušenia rozhodcovského rozsudku, ktorý v spomínanom exekučnom konaní predstavoval exekučný titul. Súd v predchádzajúcom exekučnom konaní dospeli k záveru, že

dohodnutá rozhodcovská doložka v rámci všeobecných podmienok poskytnutia úveru nebola individuálne dojednaná, spôsobovala nevyváženosť v právach a v povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, išlo o neprijateľnú rozhodcovskú doložku, a teda neplatnú, ktorá nezakladala právomoc rozhodcovského súdu pre jeho vydanie. Pokiaľ teda exekučným titulom malo byť rozhodnutie orgánu verejnej správy, ktorý nemal právomoc na jeho vydanie, považuje právna teória aj súdna prax takéto rozhodnutie za zdanlivé, ničotné (nulitné - paakt), teda z právneho hľadiska za neexistujúce a nikoho nezaväzujúce.

2.3. Podľa odvolacieho súdu sa súd prvej inštancie správnym spôsobom vypořiadal aj s uplatnenou námietkou premlčania žiadaného bezdôvodného obohatenia v zmysle predpokladov § 100 a § 107 Občianskeho zákonníka. Bolo zistené, že po dlhodobom pracovnom pobyte žalobcu v zahraničí, kedy žalobca zasielal platby v prospech žalovanej, žalobca dňa 25.4.2018 z obsahu už uvádzaného spisu Okresného súdu Prešov, sp. zn. 15Er/85/2010 zistil okolnosti tohto exekučného konania a dozvedel sa o dôvodoch zamietnutia žiadosti žalovanej ako oprávnenej o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie. Žaloba z jeho strany tak bola podaná v dvojročnej subjektívnej premlčacej lehote na súde prvej inštancie, podobne správnym spôsobom bola vyhodnotená aj opodstatnenosť 10-ročnej objektívnej premlčacej doby, ktorú vo veci súd prvej inštancie aplikoval. Nepochybne žalovaná doručením rozhodnutí súdov o zamietnutí žiadosti o udelenie poverenia si musela byť vedomá toho, že od žalobcu prijíma plnenie na základe titulu, ktorý dodatočne odpadol a jej konanie nemožno hodnotiť inak ako konanie minimálne vo forme nepriameho úmyslu, zamerané na získanie bezdôvodného obohatenia bez právneho dôvodu.

2.4. Podľa odvolacieho súdu žalobca sa v tomto konaní bez akýchkoľvek pochybností úspešne domohol uloženia povinnosti žalovanej vo vzťahu k nárokom plynúcim z predtým uzatvorenej spotrebiteľskej zmluvy. Bol tak naplnený predpoklad úspešného uplatnenia porušenia práv alebo povinností umožňujúcich žalobcovi požadovať od žalovanej primerané finančné zadosťučinenie v zmysle predpokladov citovaného právneho predpisu. Pokiaľ ide o výšku finančného zadosťučinenia, táto závisí od úvahy súdu. Pri jej určovaní sa zohľadňujú rôzne kritériá, a to intenzita, časové trvanie závažného konania, satisfakčná a sankčná funkcia a podobne. Za primerané v prejednávanej veci je potrebné považovať finančné zadosťučinenie vo výške 300,- eur tak, ako to správne určil súd prvej inštancie. Takto priznané finančné zadosťučinenie je vyrovnaním ujmy žalobcu, ktorá vznikla konaním žalovanej, je určitou satisfakciou za stav, ktorý musel v dôsledku konania žalovanej trpieť a je aj sankciou postihujúcou žalovanú, resp. jej právneho predchodcu, ktorý pri dojednávaní spotrebiteľskej zmluvy konal závažne.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnila § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Navrhla, aby dovolací súd napadnuté odvolacie rozhodnutie ako i rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň, aby jej priznal náhradu trov dovolacieho konania.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP dovolateľka namietala, že z odôvodnení rozsudkov nižších súdov nemožno zodpovedne právne ustáliť, z akého dôvodu došlo k aplikácii 10 ročnej premlčacej doby. Úmysel (hoc aj nepriamy) totiž v konaní žiadnym spôsobom preukázaný nebol. Žalobca neuvádzal žiadne relevantné skutočnosti na preukázanie jej úmyslu prijať platby nad rámec žalobcovho dlhu. Žalobca netvrdil, že by jeho záväzok uhradiť dlh napr. neexistoval. Napadnutý rozsudok preto považuje za len zdanlivo zdôvodnený, pričom zastáva názor, že v podstatných otázkach (posúdenie 10 ročnej premlčacej doby bez akéhokoľvek preukázania) je napadnutý rozsudok nepreskúmateľný a nepredvídateľný.

3.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolateľka namietala nesprávne právne posúdenie otázky premlčania žalobcom požadovaného bezdôvodného obohatenia. Dovolaním rozporovala (i) súdmi ustálený začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby dňom 25.4.2018, kedy sa žalobca mal dozvedieť o výsledku exekučného konania, keďže je evidentné, že žalobca poukazoval úhrady na splatný dlh ešte v čase pred vydaním samotného rozhodcovského rozsudku. Aplikujúc na vec rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (sp. zn. 1Cdo/67/2011, 3Cdo/169/2017, 8Cdo/163/2018) možno dospieť k záveru, že pre záver dozvedieť sa o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a o tom, kto ho získal, je vždy rozhodujúce zistenie „skutkového stavu“. Za právne nesporné preto považuje, že žalobcovi začala plynúť 2 ročná subjektívna premlčacia doba dňom nasledujúcim po vykonaní tej ktorej úhrady - nakoľko po zaplatení každej platby mal žalobca vedomosť o všetkých

skutkových okolnostiach, potrebných na podanie žaloby. Ak by sa aj žalobca mal dozvedieť o vzniku bezdôvodného obohatenia a o subjekte, ktorý sa ho mal dopustiť dňa 25.4.2018, potom všetky platby späť 2 roky od tohto dátumu možno považovať za premľané, t. j. k 25.4.2016. (ii) Nesprávne právne sudy posúdili aj plynutie objektívnej premľacej doby, ktorá podľa žalovanej bola 3 ročná, keďže žalobca neunesol dôkazné bremeno preukázania jej úmyslu sa bezdôvodne obohatiť, ktoré dôkazné bremeno zaťažuje žalobcu.

4. Žalobca vo svojom vyjadrení navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalovanej zamietol ako zjavne nedôvodné a žiadal priznať náhradu trov konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že namietané dovolacie dôvody neobstoja.

6. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

7. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

8. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

Dovolanie žalovanej podľa § 420 písm. f/ CSP

10. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP dovolateľka namietala, že z odôvodnení rozsudkov nižších súdov nemožno zodpovedne právne ustáliť, z akého dôvodu došlo k aplikácii 10 ročnej premľacej doby. Úmysel (hoc aj nepriamy) totiž v konaní žiadnym spôsobom preukázaný nebol

(pozri bod 3.1.). Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú túto procesnú vadu, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu.

11.1. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľky tvrdiacej, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal, či došlo k procesnej vade, ktorú namietala dovolateľka. Mal pri tom na zreteli, že podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami [viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03].

11.2. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci znemožňujúca strane sporu (účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Pritom nie každá nesprávnosť, ku ktorej dôjde v procesnom postupe súdu, zakladá bez ďalšieho prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP. Z tohto ustanovenia zreteľne vyplýva, že zákon priznáva relevanciu iba tým procesným pochybeniam súdu, intenzita ktorých opodstatňuje záver, že v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdu bolo účastníkovi konania znemožnené uskutočňovanie jemu patriacich procesných práv „v takej miere“, že došlo (až) k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11.3. Pojem „procesný postup“ nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritornú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou (návrhom) uplatneného nároku (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/110/2017, 4Cdo/128/2017, 8Cdo/56/2017). Dovolací súd pripomína, že aj podľa aktuálnej judikatúry najvyššieho súdu (R 24/2017) nesprávne právne posúdenie, na ktorom spočíva dovolaním napadnutý rozsudok, nezakladá procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom konaní, „postupom súdu“ nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (3Cdo/173/2017, 7Cdo/150/2017, 8Cdo/49/2017). Otázku ústavnej súladnosti právneho záveru dovolacieho súdu založeného na takomto chápaní pojmu „procesný postup súdu“ posudzoval ústavný súd napríklad v konaniach sp. zn. I. ÚS 21/2018, III. ÚS 614/2017, IV. ÚS 88/2018, v ktorých podané sťažnosti odmietol s odôvodnením, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní nemajúci oporu v zákone.

12. Najvyšší súd k žalovanou nastolenej námietke zmätočnosti predovšetkým uvádza, že žalovaná ňou cez namietanie nepreskúmateľnosti rozhodnutia v zásadnom argumentuje v súvislosti s neprávny právny posúdením plynutia objektívnej premlčacej doby, čomu svedčí aj následný dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP pod označením (ii). Pritom - ako je uvedené už vyššie - nesprávne právne posúdenie nezakladá procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP. V tomto ohľade žalovaná pri možnosti porušenia práva na spravodlivý proces v súvislosti so žiadaným právnym posúdením 3 ročnej objektívnej premlčacej doby len stroho poukazuje, že z odôvodnení rozsudkov nižších súdov nemožno zodpovedne právne ustáliť, z akého dôvodu došlo z ich strany k aplikácii 10 ročnej objektívnej premlčacej doby vzťahujúcej sa len na úmyselné bezdôvodné obohatenie, ktoré v danom prípade neprichádza do úvahy.

13. Najvyšší súd pritom je si vedomý stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky,

podľa ktorej riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pritom nedáva podklad pre tvrdenie dovolateľky, že nespĺňa požiadavku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie aspoň v minimálne prijateľnej miere obsahuje primerané vysvetlenie dôvodov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie, pričom treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Z odôvodnenia rozhodnutí nižších súdov, chápaných v ich organickej jednotke ako celok (I. ÚS 259/2018), je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd, ako ich posudzoval odvolací súd a aké závery zaujal k jeho právnomu posúdeniu. Odvolací súd sa v napadnutom rozsudku vysporiadal s podstatnými odvolacími námietkami žalovanej, medzi ktorými námietka nesprávneho právneho posúdenia objektívnej premlčacej doby prvoinštančným súdom chýbala, tým potom i námietka neprekúmatiteľnosti rozhodnutia v tejto časti, čím potom nebol dôvod, aby sa odvolací súd v odôvodnení súdneho rozhodnutia v opravnom konaní danému právnomu problému venoval inak, než len okrajovo. Za zmatečnosťnú vadu v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom.

14. Pretože konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté dovolateľkou namietanou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f/ CSP, dovolací súd pristúpil k posúdeniu jej dovolania aj z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu - nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

Dovolanie žalovanej podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP

15. Žalovaná v podanom dovolaní najskôr poukázala na nesprávne právne posúdenie otázky začiatku plynutia dvojročnej subjektívnej premlčacej doby [bod 3.2. (i)]. Poukazovala na rozhodnutia najvyššieho súdu (1Cdo/67/2011, 3Cdo/169/2017, 8Cdo/163/2018), z ktorých možno dospieť k záveru, že pre záver dozvedieť sa o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a o tom, kto ho získal, je vždy rozhodujúce zistenie „skutkového stavu“. Najvyšší súd zistil, že k nastolenej otázke sa neskôr (28. septembra 2021) vyjadril (aj) najvyšší súd vo veci sp. zn. 5Cdo/29/2021, v ktorom rozhodnutí boli v súvislosti s nastolenou problematikou akcentované aktuálne názory ústavného súdu, ale tiež Súdneho dvora EÚ. Na riešení tejto otázky (začiatok plynutia dvojročnej subjektívnej premlčacej doby) odvolací súd založil svoje rozhodnutie; v tejto časti podaného dovolania boli preto splnené podmienky jeho prípustnosti.

15.1. V rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/29/2021, týkajúcom sa podobnej skutkovej a právnej problematiky najvyšší súd najskôr poukázal na dovolacie rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/169/2017, 8Cdo/163/2018, ktoré obe boli neskôr zrušené ústavným súdom (III. ÚS 43/2020 a I. ÚS 51/2020). V tejto súvislosti akcentoval názor ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 51/2020, že „[n]emožno pochybovať o tom, že bezúročnosť úveru nastupujúca ako ex lege dôsledok porušenia konkrétnych ustanovení zákona o spotrebiteľskom úvere má v prípade spotrebiteľovho plnenia nad rámec požičanej istiny ten následok, že na strane prijímajúceho veriteľa vzniká bezdôvodné obohatenie. Ide o špecifický predpoklad vzniku bezdôvodného obohatenia. Jeho základ je daný porušením zákona už v priebehu kontraktnej fázy, pričom však toto porušenie nemá vplyv na platnosť spotrebiteľskej zmluvy ako takej. Ide teda o ďalší typ skutkových okolností, ktoré treba vzhľadom na už uvedené špecifiká posúdiť najvyšším súdom nanovo“. Ústavný súd v danej veci ďalej konštatoval, že predchádzajúce rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/67/2011 a sp. zn. 5Cdo/121/2009 «nedávajú odpoveď na otázku, či je namieste plynutie začiatku subjektívnej premlčacej doby odvíjať od znalosti spotrebiteľa o právnej úprave zakotvujúcej bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru (uplatnenie zásady „nezalosť zákona neospravedlňuje“), ani na otázku, či za takéhoto stavu je moment, kedy reálne dôjde k plneniu spotrebiteľa nad rámec istiny, rozhodujúcim z pohľadu záveru o nadobudnutí skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia. V tomto kontexte je potrebné sa vysporiadať s otázkou súvisiacou s bežnou životnou skúsenosťou, a sice, či je pravdepodobné, aby dlžník platil veriteľovi plnenie, ak by vedel, že mu toto plnenie nepatrí. Otázkou je, či potom možno za moment, kedy sa dlžník dozvedel o vzniku

bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa bezdôvodne obohatil, považovať uzatvorenie konkrétnej spotrebiteľskej zmluvy o spotrebiteľskom úvere.»

15.2. V citovanom rozhodnutí (5Cdo/29/2021) najvyšší súd zvýraznil špecifickosť situácie, vzniknutej a vyvolanej osobitosťou právnej úpravy spotrebiteľského práva, ktorým je bezpochyby aj zákon o spotrebiteľských úveroch č. 258/2001 Z. z., aplikovaný nižšími súdmi na prejednávajúcu vec, na ktorú bolo potrebné pamätať aj v tomto súdnom konaní. V podstatnom uviedol, že „[z]a skutkovú okolnosť (skutkové okolnosti), ktorá je (sú) podstatná pre nadobudnutie vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, potrebnej pre začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby, je podľa názoru dovolacieho súdu potrebné považovať skutočnú vedomosť spotrebiteľa o tom, že nemá (nemal) plniť splátky spotrebiteľského úveru vo výške dohodnutej v úverovej zmluve. Bez tejto vedomosti je spotrebiteľ v presvedčení, že jeho povinnosťou je (bolo) plniť zmluvne dohodnutý záväzok a splácať dlh splátkami vo výške dohodnutej v zmluve, ktorej návrh riadne a podľa dôvery spotrebiteľa v súlade so zákonom vypracoval veriteľ - dodávateľ ponúkajúci svoj produkt. Nestačí preto len predpokladať, že oprávnená osoba skutkové okolnosti mohla vedieť, alebo sa ich mohla alebo mala dozvedieť, ak by vynaložila potrebnú starostlivosť. Dovolací súd zdôrazňuje, že spotrebiteľova vedomosť o tom, že výška splátok (resp. celého konečného dlhu zahŕňajúceho aj úroky a poplatky) je v úverovej spotrebiteľskej zmluve uvedená nesprávne, je sama osebe skutkovou okolnosťou, nie okolnosťou právnou (zistenie o rozpore takéhoto zmluvného dojednania so zákonom je len dôvodom nadobudnutia tejto vedomosti) ... Otázkou nadobudnutia skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, nemožno oddeliť od ustálenia momentu, kedy spotrebiteľ túto vedomosť získal. Ide totiž o to, či je možné pri každej zmluve o spotrebiteľskom úvere a u každého spotrebiteľa automaticky usudzovať nadobudnutie skutočnej vedomosti o bezdôvodnom obohatení len na základe spotrebiteľovej dôkladnej znalosti obsahu zmluvy o úvere a povinnosti plnenia na účet veriteľa, čo by v podstate znamenalo prezumpciu jeho vedomosti o rozpore jej (niektorých) ustanovení so zákonom ... Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov realite praktického života, a teda aj zdravému rozumu, odporuje požiadavka podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovanosť v tejto oblasti mu nemôže byť na ujmu.“ Najvyšší súd v danej veci uzavrel, že „podstatnou skutkovou okolnosťou, ktorú by sa mal spotrebiteľ dozvedieť, aby mu začala plynúť subjektívna premlčacia lehota, je vedomosť o tom, že úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov. Pri skúmaní momentu, kedy spotrebiteľ nadobudol vyžadovanú skutočnú (preukázanú) vedomosť o tejto podstatnej skutkovej okolnosti ... je potrebné si uvedomiť, že ide o subjektívny okamih, v ktorom sa spotrebiteľ dozvie také skutkové okolnosti, ktoré mu umožnia uplatniť svoje práva v súdnom konaní žalobou o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, t. j. keď sa jeho právo stalo nárokom (actio nata). Rozhodujúce nie je, či možnosť dozvedieť sa tieto skutočnosti mal už skôr“.

15.3. Uvedené závery dovolacieho súdu boli plne súladné s rozsudkom Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj „Súdny dvor“) vydaného dňa 22. apríla 2021 vo veci LH proti Profi Credit Slovakia s.r.o. (C-485/19). „Podstatou prvej položenej prejudiciálnej otázky bolo určiť, či sa má zásada efektivity vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm zaplatených neoprávnene na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13 alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice 2008/48, sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu“. Súdny dvor v tejto súvislosti vyslovil názor, že „zásada efektivity sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm neoprávnene zaplatených v rámci plnenia zmluvy o úvere na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13 alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice 2008/48, sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu“.

16. Dovolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s vyslovenými názormi vo veci sp. zn. 5Cdo/29/2021 (bod 14) a v okolnostiach relevantných s posudzovanou vecou na ne v celosti poukazuje. Preto je to práve dovolateľka, ktorá vychádza z nesprávneho právneho názoru „že žalobcovi začala plynúť 2 ročná subjektívna premlčacia doba dňom nasledujúcim po vykonaní tej ktorej úhrady - nakoľko po zaplatení každej platby mal žalobca vedomosť o všetkých skutkových okolnostiach, potrebných na podanie

žaloby." [bod 3.2. (i)].

17. Žalovaná v podanom dovolaní namietala (aj) nesprávne právne posúdenie otázky úmyselného bezdôvodného obohatenia [bod 3.2. (ii)].

18. Najvyšší súd pritom nemohol ponechať bez povšimnutia, že dané dovolateľkou namietané nesprávne právne posúdenie nebolo namietané v odvolacom konaní.

19. Dovolací súd zdôrazňuje, že z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie návrhy už v odvolacom konaní. Úlohou dovolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal a či k nim zaujal správny právny záver. Povedané inými slovami, nedávalo by žiaden rozumný zmysel, aby podstatné argumenty a návrhy, ktoré mohol (a mal) dovolateľ uplatniť už v predchádzajúcom odvolacom konaní, predkladal až dovolaciemu súdu. Takto by totiž nastala celkom absurdná situácia, kedy by najvyšší súd preskúmaval rozsudok odvolacieho súdu (teda jeho „zákonnú správnosť a spravodlivosť“), hoci by však tento odvolací súd nemal žiaden dôvod, pre ktorý by sa mohol (a mal) zaoberať určitou argumentáciou, ktorá mu nebola známa (zrejma), pretože ju dovolateľ nepoužil a „vyčkal“ by s ňou až na konanie pred dovolacím súdom. Inak povedané, dovolanie nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, dispozične, teda obsahovo vecne (argumentačne); hodnotové obmedzenie prípustnosti opravného prostriedku nepredstavuje odmietnutie spravodlivosti.

20. V tomto prípade ide totiž o kontradiktórne sporové konanie, v ktorom platí zásada, že práva patria bdelým (*vigilantibus iura scripta sunt*). Ak potom žalovaná dovoláciu námietku, zakladajúcu prípustnosť a dôvodnosť dovolania, neuplatnila v odvolacom konaní - hoci jej bola známa - v rámci ochrany svojich práv, nemôže ju dovolací súd posudzovať pre nedostatok svojej právomoci (§ 419 CSP a contrario), lebo inak by fakticky preskúmaval rozsudok súdu prvej inštancie namiesto odvolacieho súdu, ktorý však na to nedostal príležitosť.

21. Z uvedeného možno vyvodiť záver, že dovolateľ môže urobiť spôsobilým predmetom dovolacieho konania len také námietky, ktoré už uplatnil v odvolacom konaní, pokiaľ tak s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu urobiť mohol, a tak poskytol príležitosť odvolaciemu súdu sa k nim vyjadriť.

22. V podstate obdobne postupuje vo svojej činnosti aj ústavný súd, z ktorého judikatúry vyplýva, že ak sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc a sťažnosť sťažovateľa odmietne (II. ÚS 70/2017).

23. Z dôvodov vyššie uvedených dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP neopodstatnene smeruje proti takému rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nespočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Najvyšší súd preto jej nedôvodné dovolanie zamietol podľa § 448 CSP.

24. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.